
OPUS AUCTOREM LAUDAT

Księga jubileuszowa
dedykowana
Profesor
Monice Czajkowskiej-Dąbrowskiej

Wolters Kluwer

OPUS AUCTOREM LAUDAT

Księga jubileuszowa
dedykowana
Profesor
Monice Czajkowskiej-Dąbrowskiej

redakcja naukowa
Krystyna Szczepanowska-Kozłowska
Ireneusz Matusiak
Łukasz Żelechowski

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

NOTA BIOGRAFICZNA

PROFESOR MONIKI CZAJKOWSKIEJ-DĄBROWSKIEJ

Pięćdziesiąt lat temu Profesor Monika Czajkowska-Dąbrowska rozpoczęła pracę naukową na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Z Wydziałem tym związana jest do dziś i tu przeszła wszystkie etapy swojej kariery naukowej. Przygotowana z tej okazji księga jubileuszowa to symboliczne podziękowanie za możliwość współpracy z Jubilatką i uczestniczenia we wspólnym dyskursie, a także wyraz uznania dla Jej dorobku naukowego, dążenia do doskonałości i poświęcenia w realizacji misji nauczyciela akademickiego.

Chociaż Profesor Czajkowska-Dąbrowska pochodzi z rodziny o tradycjach prawniczych, bo zarówno dziadek (sędzia), jak i ojciec (arbiter byłej Głównej Komisji Arbitrażowej) byli prawnikami praktykami, to jednak początkowo nic nie zapowiadało, że podąży śladami swoich przodków. W latach licealnych Jej zainteresowania były bardzo rozproszone; obejmowały zarówno nauki humanistyczne, jak i ścisłe. Szczególne miejsce w życiu Jubilatki posiadającej słuch absolutny zajmowała jednak muzyka. Łącząc edukację w tym zakresie z wykształceniem ogólnym, Profesor ukończyła podstawową, a następnie średnią szkołę muzyczną, uzyskując z wyróżnieniem dyplom w klasie teorii muzyki z fortepianem jako przedmiotem głównym. To właśnie na tym pierwszym etapie nauki z połączenia zamiłowania do muzyki i zainteresowania matematyką wykształciły się cechy charakterystyczne dla stylu wypowiedzi naukowej Jubilatki, takie jak przejrzystość rozważań, spójność wywodu oraz precyzja sformułowań.

Ze względu na dodatkowe wykształcenie artystyczne wybór kierunku studiów wyższych był dla Profesor Czajkowskiej-Dąbrowskiej zadaniem bardzo trudnym. Zdecydowała się podjąć studia uniwersyteckie zaraz po maturze, aby następnie, po ukończeniu ostatniego roku szkoły muzycznej, dołączyć do nich ewentualnie równoległe studia w Akademii Muzycznej. Różnorodność zainteresowań Jubilatki spowodowała, że po egzaminie dojrzałości wybrała dość przypadkowo studia socjologiczne na Wydziale Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Nie spełniły one jednak Jej oczekiwań, zrodziły natomiast fascynację logiką, przedmiotem szcze-

gólnie umiłowanym. W kolejnym roku akademickim Profesor rozpoczęła studia na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, na którym odkryła swoje naukowe powołanie. Jednocześnie ze względu na okoliczność, że poczynając od tego właśnie rocznika, tok studiów prawniczych skrócono do lat 4 przy zachowaniu pełnego ich programu, równoległe studia artystyczne okazały się zbyt trudne do pogodzenia z ambicją osiągnięcia jak najlepszych wyników na prawie.

Jako studentka Wydziału Prawa i Administracji Profesor Czajkowska-Dąbrowska miała ten przywilej, że spotkała na swojej drodze postać niezwykłą w świecie naukowym – profesora Witolda Czachórskiego, który został Jej promotorem i mistrzem. To właśnie pod opieką tego uczonego ówczesna studentka przygotowała pracę magisterską z zakresu prawa autorskiego pod tytułem *Nagranie płytowe i jego twórcy w świetle polskiego prawa autorskiego*, która została uhonorowana nagrodą rektora i opublikowana *in extenso* w 1971 r. w tomie XVIII „Studiów Cywilistycznych”. W tym okresie Jubilatka odbyła także aplikację sądową, którą ukończyła w 1972 r. Prawu autorskiemu Profesor pozostała wierna na dalszych etapach drogi naukowej. Poświęciła tej dziedzinie swoje najważniejsze publikacje, w tym pracę doktorską *Rozpowszechnianie przez radio jako forma eksploatacji utworów chronionych prawem autorskim*, obronioną w 1978 r. i opublikowaną w 1981 r. (pod tytułem *Rozpowszechnianie utworów przez radio*), oraz rozprawę habilitacyjną *Sytuacja prawna autorów obcych w Polsce* (1991), która zdobyła I nagrodę w konkursie czasopisma „Państwo i Prawo” w 1995 r. Przygotowane przez Profesor Czajkowską-Dąbrowską i systematycznie uzupełniane fragmenty *Komentarza do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych* oraz rozdziały w tomie 13 *Systemu Prawa Prywatnego*, poświęconym prawu autorskiemu, stanowią obowiązkową lekturę wszystkich zajmujących się prawem własności intelektualnej. Problemy analizowane przez Jubilatkę należą do najbardziej złożonych w dziedzinie prawa autorskiego i praw pokrewnych. Tematycznie obejmują one ochronę praw autorskich w stosunkach międzynarodowych, włącznie z zagadnieniami kolizyjnoprawnymi, całość problematyki praw pokrewnych, zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi oraz konstrukcję uprawnień do utworów audiowizualnych.

W swej twórczości Profesor Monika Czajkowska-Dąbrowska podejmuje także problemy horyzontalne dla całego prawa własności intelektualnej, zachęcając do dyskusji na temat podstawowych konstrukcji praw na dobrach niematerialnych i stopnia ich zbliżenia. Zajmowała się w szczególności zagadnieniami takimi jak modele ochrony dóbr niematerialnych, charakter prawny umowy licencyjnej oraz istota tzw. zasady terytorialności w prawie własności intelektualnej. Spójność systemu prawa jest bardzo ważna dla Pani Profesor, która zawsze zwraca uwagę swoim ucz-

niom, że bez dobrej znajomości konstrukcji prawa cywilnego niemożliwe jest zrozumienie prawa własności intelektualnej. Dorobek Jubilatki obejmuje także wybrane zagadnienia z zakresu „klasycznego” prawa cywilnego, prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji, prawa handlowego oraz tzw. prawa antymonopolowego.

Działalność naukowa Profesor Czajkowskiej-Dąbrowskiej nie ogranicza się wyłącznie do wymienionych w dalszej części książki publikacji. W krótkiej nocie biograficznej nie sposób przedstawić pełnej listy osiągnięć na wszystkich polach Jej aktywności. Jubilatka uczestniczyła w wielu tematycznych konferencjach i seminariach zagranicznych poświęconych ochronie praw autorskich w stosunkach międzynarodowych, m.in. w International Copyright Institute Symposium w Waszyngtonie (1991) oraz Salzburg Seminar (1995). Odbywała także kilkakrotnie zagraniczne staże naukowe, w tym m.in. w Faculté internationale de droit comparé w Strasburgu (1973), na Indiana University w Bloomington (1985–1986), Uniwersytecie w Lublanie (1986) i kilka razy w Instytucie im. Maxa Plancka (aktualna nazwa: Max-Planck-Institut für Innovation und Wettbewerb) w Monachium (1988, 1989, 1993, 2000).

Ważnym elementem działalności Jubilatki jest zaangażowanie w działalność o charakterze eksperckim. Powierzono Jej m.in. stanowisko eksperta w negocjacjach dotyczących realizacji Traktatu o stosunkach handlowych i gospodarczych między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki (1991) oraz w pracach Komisji Prawnej Europejskiej Unii Radiowej (1996). Profesor Czajkowska-Dąbrowska często uczestniczyła w pracach nad projektami aktów prawnych z zakresu prawa autorskiego. Jest autorką licznych ekspertyz opracowanych dla wielu instytucji publicznych, w tym m.in. dla: Ministerstwa Kultury, Sejmowej Komisji Kultury i Środków Przekazu, Biura Analiz Sejmowych, Senatu, Rady Legislacyjnej przy Premierze RP, Biura ds. Integracji Europejskiej Urzędu Rady Ministrów. Powstawały one zarówno w okresie prac prowadzących od uchwalenia obecnie obowiązującej ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jak i w związku z pracami nad kolejnymi zmianami przepisów tej ustawy. Przygotowana przez Profesor Czajkowską-Dąbrowską opinia w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym doprowadziła do uznania za niezgodny z Konstytucją RP dawnego art. 70 ust. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Od 20 lat Jubilatka uczestniczy w przygotowywaniu analiz prawnych jako członek Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego. Jej działalność naukową uzupełniało zaangażowanie w prace Komisji Prawa Autorskiego przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego, której członkiem była przez pięć kolejnych kadencji. Ponadto jest członkiem Rady Naukowej kwartalnika „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej”.

Profesor Monika Czajkowska-Dąbrowska jest promotorką trzech prac doktorskich, a pod Jej opieką rozprawy swe przygotowują kolejni doktoranci. Jubilatka wielokrotnie pełniła też funkcję recenzenta w postępowaniach awansowych doktorskich, habilitacyjnych oraz w postępowaniu w sprawie nadania tytułu profesora. Pod Jej kierunkiem powstały liczne prace magisterskie. Na macierzystym Wydziale Jubilatka prowadziła bądź prowadzi wykłady kursowe lub specjalizacyjne, konwersatoria, seminaria magisterskie i doktoranckie. Zaznaczyć należy, że dobór tematów prac magisterskich i doktorskich, które są pisane pod kierunkiem Jubilatki, zawsze odzwierciedla aktualne i trudne problemy prawa cywilnego, zwłaszcza prawa własności intelektualnej, zaś prace Jej uczniów wielokrotnie zdobywały wysokie nagrody w konkursach, w szczególności w konkursie „Przeglądu Prawa Handlowego” i Urzędu Patentowego RP. Profesor prowadziła także wykłady z prawa autorskiego dla studentów muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz słuchaczy studiów podyplomowych w Szkole Głównej Handlowej.

Z inicjatywy Jubilatki w 2000 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego powstało Podyplomowe Studium Prawa Własności Intelektualnej, którego kierownikiem pozostaje Ona do dzisiaj. Zorganizowane przez Profesor Czajkowską-Dąbrowską Studium, na którym przy współudziale zespołu znakomitych wykładowców realizowany jest Jej autorski program, cieszy się od blisko 20 już lat niesłabnącą popularnością.

Nadanie tytułu profesora w 2014 r. uhonorowało znaczący wkład, który Jubilatka wniosła w rozwój doktryny i praktyki prawa, oraz Jej dorobek dydaktyczny.

Dla Pani Profesor nie istnieją żadne ograniczenia poznawcze. Jej ciekawość świata jest imponująca, zaś nieustanne podejmowanie nowych wyzwań intelektualnych może stanowić wspaniały przykład dla uczniów. Pani Profesor chętnie wspiera swoich wychowanków podejmujących w rozprawach doktorskich i publikacjach problemy, jakie dla prawa cywilnego, w tym zwłaszcza prawa własności intelektualnej, stwarza rozwój technologiczny. Wiele wymaga od swoich uczniów, ale jeszcze więcej wymaga od siebie. Nie narzuca jedyne go słusznego stanowiska, ale oczekuje wszechstronnego uzasadnienia prezentowanego poglądu. Ceni rzetelność warsztatu naukowego, precyzję argumentacji i spójność wywodu. Tytuł niniejszej książki *Opus auctorem laudat* jest najlepszą ilustracją oczekiwań, które Profesor Czajkowska-Dąbrowska ma wobec twórczości naukowej. Wierność zasadom i bezkompromisowość wobec prawdy zyskały Jubilatce uznanie środowiska akademickiego oraz wdzięczność Jej wychowanków.

Wyrażając nasze uznanie dla bogatego dorobku naukowego Jubilatki, Jej wielowymiarowej aktywności oraz wewnętrznej siły umożliwiającej

osiąganie zaplanowanych celów, życzymy, aby dalej odczuwała satysfakcję z pracy naukowej i jak najdłużej dzieliła się z nami swoim doświadczeniem, wiedzą i tą siłą.

Ireneusz Matusiak
Łukasz Żelechowski

WYKAZ PUBLIKACJI

MONOGRAFIE

1981

Rozpowszechnianie utworów przez radio, Warszawa 1981, ss. 197

1991

Sytuacja prawna autorów obcych w Polsce, Warszawa 1991, ss. 363

KOMENTARZE

1995

Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (stan prawny na 31.03.1995 r.), red. J. Barta, R. Markiewicz, współautorzy: J. Barta, Z. Ćwiąkalski, R. Markiewicz, E. Traple, Warszawa 1995 [komentarz do art. 5–7, 15, 21, 22, 69–73, 85–103, 105–107, 125, 126]

2001

Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz (stan prawny na 15.03.2001 r.), red. J. Barta, R. Markiewicz, współautorzy: J. Barta, Z. Ćwiąkalski, R. Markiewicz, E. Traple, wyd. 2 zaktualizowane i uzupełnione, Warszawa 2001 [komentarz do art. 5–7, 15, 21, 22, 69–73, 85–103, 105–107, 125, 126]

2003

Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz (stan prawny na 15.09.2003 r.), red. J. Barta, R. Markiewicz, współautorzy: J. Barta, Z. Ćwiąkalski, R. Markiewicz, E. Traple, wyd. 3 zmienione, Warszawa 2003 [komentarz do art. 5, 6 (uw. 1–20), 7, 15, 21, 21¹, 22, 69–73, 85–99, 100–103, 105–107, 125, 126]

2005

Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz (stan prawny na 10.03.2005 r.), red. J. Barta, R. Markiewicz, wyd. 4, współautorzy: J. Barta, Z. Cwiąkałski, R. Markiewicz, E. Traple, Kraków 2005 [komentarz do art. 5, 6 (uw. 1–19), 7, 15, 21, 21¹, 22, 69–73, 85–99, 100–103, 105–107, 125, 126]

2011

Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz (stan prawny na 30.04.2011 r.), red. J. Barta, R. Markiewicz, współautorzy: J. Barta, K. Felchner, Z. Cwiąkałski, R. Markiewicz, E. Traple, wyd. 5, Warszawa 2011 [komentarze do art. 5, 6 (uw. 1–26), 6¹, 7, 15, 15a, 21, 21¹, 22, 69–73, 85–99, 100–103, 105–107¹, 125, 126]

ROZDZIAŁY W KSIĄŻKACH

1992

Statement from Poland [w:] *Reports on Copyright Developments in Eastern Europe and the Soviet Union. International Copyright Institute Symposium*, November 18–22, 1991, Waszyngton 1992, s. 42–45

1996

Intellectual and Industrial Property (rozdział 13) [w:] *Business Law Guide to Poland*, red. C. Seibel, Bicester, Oxfordshire 1996 (współautorka: I. Wiszniewska), s. 315–350

2000

O osobliwościach nieważności umów naruszających zakaz stosowania praktyk monopolistycznych [w:] *Prace z prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci Sędziego Janusza Pietrzykowskiego*, red. Z. Banaszczyk, Warszawa 2000, s. 55–71

2002

Cywilnoprawna ochrona praw na dobrach niematerialnych [w:] *Własność przemysłowa aktualne problemy prawne i etyczne*, Biblioteka Przeglądu Prawa Handlowego, Warszawa 2002, s. 46–60

2003

Prawa pokrewne (rozdział VI, § 26 – Wprowadzenie, § 27 – Prawa artystów wykonawców, § 28 – Prawa do fonogramów i wideogramów, § 29 – Prawa do nadań) [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, Warszawa 2003, s. 294–339

Ochrona praw autorskich i pokrewnych na podstawie konwencji międzynarodowych (rozdział XIV, § 77 – Konwencja rzymska, § 78 – TRIPS) [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, Warszawa 2003, s. 667–705

2005

Zasada asymilacji a prawa pokrewne [w:] *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, red. L. Ogieńko, W. Popiołek, M. Szpunar, Kraków 2005, s. 843–861

Zasięg przedmiotowo-czasowy ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych a zasady intertemporalne [w:] *Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtyśkiemu*, komitet red. M. Kępiński [et al.], red. księgi A. Nowicka, Poznań 2005, s. 653–670

2007

Prawa pokrewne (rozdział VI, § 26 – Wprowadzenie, § 27 – Prawa artystów wykonawców, § 28 – Prawa do fonogramów i wideogramów, § 29 – Prawa do nadań) [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, wyd. 2, Warszawa 2007, s. 312–368

Ochrona praw autorskich i pokrewnych na podstawie konwencji międzynarodowych (rozdział XIV, § 80 – Konwencja rzymska, § 81 – TRIPS, § 82 – Traktat WIPO o prawie autorskim, § 83 – Traktat WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach) [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, wyd. 2, Warszawa 2007, s. 783–856

Własność czy własności (intelektualne)? [w:] *Współczesne problemy prawa handlowego. Księga jubileuszowa dedykowana prof. dr hab. Marii Poźniak-Niedzielskiej*, red. A. Kidyba, R. Skubisz, Kraków 2007, s. 45–63

2008

Regulaminy dotyczące własności intelektualnej w wyższych uczelniach [w:] *Ochrona własności intelektualnej w działalności naukowo-badawczej. Zbiór referatów z seminarium rzeczników patentowych szkół wyższych, Cedzyna 16–20 września 2008 r.*, seria *Wynalazczość i Ochrona Własności Intelektualnej*, z. 32, red. A. Adamczak, Warszawa 2008, s. 7–21

2010

Implementation in Member States: Poland [w:] *European copyright law. A commentary*, red. M.M. Walter, S. von Lewinski, Oxford 2010 [autorstwo fragmentów poświęconych implementacji dyrektyw unijnych z zakresu prawa autorskiego w Polsce (we współpracy z M. Barczewskim) w aneksach do rozdziałów: 5 (*Computer Program Directive*), s. 233–234;

6 (*Rental and Lending Rights Directive*), s. 373–374; 7 (*Satellite and Cable Directive*), s. 485–486; 8 (*Term Directive*), s. 662–663; 9 (*Database Directive*), s. 812–813; 10 (*Resale Right Directive*), s. 907–908; 11 (*Information Society Directive*), s. 1122–1124; 13 (*Enforcement Directive*), s. 1346–1348; 14 (*Product Piracy Regulation*), s. 1445–1446]

2011

Postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego – między prawem materialnym a procesowym [w:] *Aurea praxis aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 2, red. J. Gudowski, K. Weitz, Warszawa 2011, s. 2215–2242

2013

Prawa pokrewne (rozdział VI, § 28 – Wprowadzenie, § 29 – Prawa artystów wykonawców, § 30 – Prawa do fonogramów i wideogramów, § 31 – Prawa do nadań) [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, wyd. 3, Warszawa 2013, s. 403–478

Ochrona praw autorskich i pokrewnych na podstawie konwencji międzynarodowych (rozdział XIV, § 80 – Konwencja rzymska, § 81 – Porozumienie TRIPS, § 82 – Traktat WIPO o prawie autorskim, § 83 – Traktat WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach; § 84 – Traktat pekiński o artystycznych wykonaniach audiowizualnych) [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, wyd. 3, Warszawa 2013, s. 988–1077

Negotiorum gestio w zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi lub pokrewnymi [w:] *Oblicza prawa cywilnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Janowi Błeszyńskiemu*, red. K. Szczepanowska-Kozłowska, Warszawa 2013, s. 99–121

Pola eksploatacji utworów, czyli o dezintegracji pojęcia [w:] *Spory o własność intelektualną. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorom Januszowi Barcie i Ryszardowi Markiewiczowi*, red. A. Matlak, S. Stanisławska-Kloc, Warszawa 2013, s. 165–184

2016

Cywilnoprawne podstawy zbiorowego zarządu prawami autorskimi na tle prawa europejskiego [w:] *Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i pokrewnymi w związku z implementacją Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/26/UE*, red. J. Kępiński, Poznań 2016, s. 51–79

Prawo autorskie i prawa pokrewne (rozdział VI), *Prawo własności przemysłowej* (rozdział VII) [w:] *Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa za rok 2015*, red. J. Kosonoga, Warszawa 2016, s. 132–151

2017

Prawa pokrewne (rozdział VI, § 28 – Wprowadzenie, § 29 – Prawa artystów wykonawców, § 30 – Prawa do fonogramów i wideogramów, § 31 – Prawa do nadań) [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, wyd. 4, Warszawa 2017, s. 459–552

Ochrona praw autorskich i pokrewnych na podstawie konwencji międzynarodowych (rozdział XIV, § 80 – Konwencja rzymska, § 81 – Porozumienie TRIPS, § 82 – Traktat WIPO o prawie autorskim, § 83 – Traktat WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach, § 84 – Traktat pekiński o artystycznych wykonaniach audiowizualnych, § 85 – Traktat WIPO o ułatwieniu dostępu do opublikowanych utworów osobom niewidomym, słabowidzącym i osobom z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi im zapoznanie się z drukiem) [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, wyd. 4, Warszawa 2017, s. 1163–1265

Erozja granic praw wyłącznych w polskim i europejskim prawie autorskim [w:] *Experientia docet. Księga jubileuszowa ofiarowana Pani Profesor Elżbiecie Traple*, red. P. Kostański, P. Podrecki, T. Targosz, Warszawa 2017, s. 71–93

Prawo autorskie i prawa pokrewne (rozdział VI), *Prawo własności przemysłowej* (rozdział VII), *Zwalczanie nieuczciwej konkurencji* (rozdział VIII) [w:] *Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa za rok 2016*, red. J. Kosonoga, Warszawa 2017, s. 147–176

2018

Prawo do wynagrodzenia twórcy projektu wynalazczego – aspekt intertemporalny [w:] *100 lat ochrony własności przemysłowej w Polsce. Księga jubileuszowa Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej*, red. A. Adamczak, Warszawa 2018, s. 376–389

Prawo własności intelektualnej (rozdział II), *Zwalczanie nieuczciwej konkurencji* (rozdział III) [w:] *Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa za rok 2017*, red. J. Kosonoga, Warszawa 2018, s. 56–78

ARTYKUŁY W CZASOPISMACH

1971

Nagranie płytowe i jego twórcy w świetle polskiego prawa autorskiego, „*Studia Cywilistyczne*” 1971, t. 18, s. 75–109

1972

Glosa do wyroku SN z 5.03.1971 r., I CR 593/70, „*Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych*” 1972/7–8, poz. 135, s. 323–326

1976

Glosa do wyroku SN z 17.10.1973 r., I CR 384/73, „Nowe Prawo” 1976/1, s. 119–127
Jeszcze o wyłączności winy lub przyczyny, „Nowe Prawo” 1976/4, s. 636–644

1977

Glosa do uchwały SN z 6.11.1976 r., III CZP 10/76, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1977/11–12, poz. 189, s. 468–472
Ochrona artystów wykonawców w konwencji rzymskiej z 1961 r., „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej” 1977, z. 13, s. 87–140

1979

Glosa do wyroku SN z 8.02.1978 r., II CR 515/77, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1979/3, poz. 52, s. 125–127
Glosa do wyroku SN z 4.07.1978 r., I CR 175/78, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1979/10, poz. 172, s. 427–430
Emisje radiowe a prawa autorskie, „Państwo i Prawo” 1979/10, s. 81–92

1983

Przedmiot roszczenia o wydanie korzyści w prawie autorskim, „Nowe Prawo” 1983/4, s. 3–17
Glosa do wyroku SN z 14.09.1981 r., I CR 249/81, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1983/7–8, poz. 150, s. 362–366

1984

Glosa do wyroku SN z 19.11.1982 r. II CR 460/82, „Państwo i Prawo” 1984/11, s. 141–146

1987

Kilka uwag na temat praw podmiotowych osobistych, „Państwo i Prawo” 1987/7, s. 87–91

1991

Pojęcie publikacji i jego funkcja w konwencjach berneńskiej i powszechnej, „Państwo i Prawo” 1991/3, s. 67–75
Aktualne problemy związane z rozpowszechnianiem wideokaset na tle polskiego prawa autorskiego, „Przegląd Sądowy” 1991/5–6, s. 40–61

1993

Glosa do postanowienia SN z 15.10.1991 r., III CZP 97/91, „Przegląd Sądowy” 1993/1, s. 81–90

Prawo właściwe dla praw autorskich – najnowsze tendencje w Europie, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 1993/3, s. 291–322

Utwory audiowizualne, utwory wideograficzne, wideogramy: między prawem autorskim a prawami sąsiednimi, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelktualnej” 1993, z. 61, s. 53–64

1994

Treść (elementy struktury) prawa autorskiego a treść prawa własności, „Studia Iuridica” 1994, t. 21, s. 269–282

1995

Licencja nie przenosi prawa autorskiego, „Przegląd Prawa Handlowego” 1995/7, s. 34–35 (artykuł polemiczny, współautorka: T. Grzeszak)

1996

Glosa do uchwały SN z 23.02.1995 r., III CZP 12/95, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1996/3 poz. 55, s. 135–137

1997

Zatrzymanie towarów na granicy jako środek ochrony własności intelektualnej – perspektywy polskie, „Przegląd Prawa Handlowego” 1997/12, s. 2–9

1998

Merchandising – czyli komercjalizacja popularnych symboli, „Przegląd Prawa Handlowego” 1998/10, s. 1–9 (współautorka: I. Wiszniewska)

2000

Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach antymonopolowych pod rządami ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym, „Przegląd Sądowy” 2000/1, s. 101–118

Glosa II do wyroku SN z 20.05.1999 r., I CKN 1139/97, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2000/2 poz. 24, s. 86–89

Glosa do wyroku SA w Warszawie z 13.01.1999 r., I ACa 1089/98, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2000/9 poz. 142, s. 469–472

2001

Glosa do wyroku SN z 8.12.2000 r., I CKN 971/98, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2001/7–8, poz. 115

2002

Glosa do wyroku SA w Warszawie z 29.03.2001 r., I ACa 1307/00, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2002/7–8, poz. 108, s. 399–401

Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i pokrewnymi – refleksje po ośmiu latach, „Przegląd Prawa Handlowego” 2002/11, s. 1–10

2004

Glosa do wyroku SN z 23.01.2003 r., II CKN 1399/00, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2004/3 poz. 36, s. 155–158

2005

Przegląd orzecznictwa z zakresu prawa autorskiego (zagadnienia wybrane), „Glosa” 2005/2, s. 65–78

Problematyka utworów audiowizualnych – przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego, „Glosa” 2005/3, s. 60–73

Glosa do wyroku SN z 18.11.2004 r., V CK 243/04, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2005/11 poz. 129, s. 584–587

2007

Konsekwencje sprzeczności z prawem uchwał zgromadzeń wspólników spółek kapitałowych ze szczególnym uwzględnieniem legitymacji byłych członków organów spółek do zaskarżania tych uchwał, „Studia i Analizy Sądu Najwyższego” 2007, t. I, s. 55–89

Rozpowszechnianie utworów poprzez publiczny odbiór programów radiowych lub telewizyjnych, „Prace Instytutu Prawa Własności Intelektualnej Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2007/4 (z. 100), s. 57–79

2008

Zrzeczenie się własności nieruchomości de lege lata i de lege ferenda, „Studia i Analizy Sądu Najwyższego” 2008, t. II, s. 11–45

2009

Realny czy obligacyjny charakter roszczenia posiadacza samoistnego o zwrot nakładów?, „Studia i Analizy Sądu Najwyższego” 2009, t. III, s. 11–37

2010

Przesłanki, zakres stosowania i funkcje klauzuli generalnej (art. 3 ust. 1 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji) w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego, „Studia i Analizy Sądu Najwyższego” 2010, t. IV, s. 167–193

2011

Prawo do wynagrodzenia autorskiego i kryteria ustalania wysokości wynagrodzenia w orzecznictwie Sądu Najwyższego, „*Studia i Analizy Sądu Najwyższego*” 2011, t. V, s. 129–148

2012

Oplaty reprograficzne – osobliwości konstrukcji, dylematy praktyki, „*Studia i Analizy Sądu Najwyższego*” 2012, t. VI, s. 153–189

2014

Negotiorum gestio w zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi lub pokrewnymi, „*Przegląd Sądowy*” 2014/2, s. 31–50

Roszczenie o zadośćuczynienie z art. 448 k.c. (po nowelizacji) w orzecznictwie Sądu Najwyższego, „*Studia i Analizy Sądu Najwyższego*” 2014, t. VII, s. 17–63

Wybrane zagadnienia dotyczące zbiorowego zarządu prawami autorskimi na tle prawa unijnego, „*Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelktualnej*” 2014/4 (z. 126), s. 29–44

2015

Glosa do wyroku SN z 27.06.2013 r., I CSK 617/12, „*Orzecznictwo Sądów Polskich*” 2015/3, poz. 30, s. 450–461

Rozszerzony zarząd zbiorowy prawami autorskimi i pokrewnymi w świetle orzecznictwa sądów polskich na tle prawa europejskiego, „*Prawo w Działaniu*” 2015, t. 24, s. 7–67

2016

Odszkodowanie z tytułu naruszenia praw autorskich – rozwój czy degeneracja?, „*Studia Iuridica*” 2016, t. 64, s. 61–82

RECENZJE

1975

Jan Winiarz, Odpowiedzialność cywilna z tytułu nadzoru nad dzieckiem, Wyd. Prawn., Warszawa 1973, ss. 119, „*Nowe Prawo*” 1975/1, s. 121–125

1982

K. Bohr, Die Urheberrechtsbeziehungen der an der Filmherstellung beteiligten. Berlin 1978, „*Państwo i Prawo*” 1982/11, s. 140–143

Prace z prawa autorskiego, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej”, z. 23 (red. S. Grzybowski) Kraków 1980, „Nowe Prawo” 1982/11–12, s. 200–205

1993

E. Wojnicka, Autorskie prawa zależne, Łódź 1990, „Państwo i Prawo” 1993/2, s. 87–90

2009

D. Flisak, Utwór multimedialny w prawie autorskim, Warszawa 2008, „Państwo i Prawo” 2009/3, s. 120–123

CZEŚĆ I
PRAWO AUTORSKIE I PRAWA POKREWNE.
PRAWO MEDIÓW

KONCEPCJA ZATWIERDZANIA TABEL WYNAGRODZEŃ AUTORSKICH *DE LEGE LATA* I *DE LEGE FERENDA*

Joanna Błeszyńska-Wysocka

Uchwalona 15 czerwca 2018 r. ustawa o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi¹ wprowadziła nową koncepcję zatwierdzenia tabel wynagrodzeń za rozpowszechnianie utworów na poszczególnych polach eksploatacji². Zmiany wprowadzone przez powyższą ustawę w stosunku do stanu dotychczasowego idą bardzo daleko, jednak tylko w nieznacznym stopniu uwzględniają krytykę dotychczasowych rozwiązań w zakresie zatwierdzenia tabel. Niniejszy tekst ma na celu wyłącznie zasygnalizowanie najistotniejszych w mojej ocenie problemów rysujących się na tle problematyki związanej z zatwierdzaniem tabel wynagrodzeń autorskich.

W największym skrócie należy przypomnieć, że wątpliwości wzbudzała już sama zasadność wprowadzenia do prawa autorskiego zatwierdzenia tabel wynagrodzeń. Historia samych tabel wynagrodzeń ma korzenie w poprzednim systemie ekonomiczno-politycznym.

W systemie przed 1989 r. tabele wynagrodzeń były w pierwszej kolejności przejawem etatystycznych tendencji do uregulowania w sposób szczegółowy obrotu twórczością. Było to zresztą związane z istnieniem w ówczesnym systemie zasady tzw. dyscypliny finansowej, powodującej, że profesjonalne korzystanie z twórczości realizowane było głównie przez tzw. sektor uspołeczniony (państwowe lub społeczne osoby prawne), podlegający wspomnianej dyscyplinie finansowej. Stosowanie zasady, że wynagrodzenia powinny być kształtowane na podstawie umów, budziło wątpliwości z przyczyn czysto formalnych – braku podstawy w przepisach dla ustalenia wynagrodzenia autorskiego w określonej wysokości. W konsekwencji powstawało wiele aktów normatywnych regulujących kwestie tabel wynagrodzeń. Co znamienne, tabele te nie tylko regulowały wynagrodzenia w sferze zbiorowego zarządzania, ale w większości miały charakter cenników określających stawki wynagro-

¹ Dz.U. z 2018 r. poz. 1293 – dalej: u.z.z.p.a.

² Por. J. Błeszyński, M. Błeszyńska-Przybylska, *Podsumowanie uwag do projektowanej implementacji dyrektywy o zbiorowym zarządzaniu*, PUG 2017/6, s. 61–68.

dzeń za korzystanie z określonych rodzajów utworów w sytuacjach indywidualnych.

W 1990 r. ówczesna Minister Kultury i Sztuki w rządzie Tadeusza Mazowieckiego uchyliła dotychczasowe tabele wynagrodzeń³, wobec czego kwestia wynagrodzeń stała się przedmiotem zasad ogólnych, tj. swobody umów. W praktyce pewnym wyjątkiem były tabele wynagrodzeń przyjmowane przez organizacje zbiorowego zarządzania (OZZ). Tabele te z reguły wprowadzane były w życie uchwałami stosownych organów statutowych tych organizacji. W konsekwencji ich treści miały charakter oferty, która składana była użytkownikom praw zarządzanych zbiorowo przez te organizacje. Należy odnotować, że praktyka ustalania tabel wynagrodzeń przez OZZ była konieczna początkowo ze względu na zwyczajowo obowiązującą zasadę równego traktowania użytkowników, wynikającą z praktyki stosowanej na gruncie międzynarodowym. Z chwilą wejścia w życie ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych⁴ w następstwie wprowadzenia ustawowego obowiązku równego traktowania przez organizacje zbiorowego zarządzania użytkowników, jak i uprawnionych (art. 106 ust. 1 u.p.a.p.p.⁵), stosowanie jednolitych zasad wynagrodzeń stało się ustawowym obowiązkiem organizacji zbiorowego zarządzania i w konsekwencji było przesłanką oceny należytego wykonywania obowiązków przez daną OZZ. Ponieważ tabele przyjęte przez organizacje zbiorowego zarządzania do chwili ich zatwierdzenia przez Komisję Prawa Autorskiego nie miały mocy wiążącej w stosunkach zewnętrznych, w przypadku negocjowania wynagrodzeń zwłaszcza z tzw. wielkimi użytkownikami OZZ stawały wobec trudnych sytuacji, sprowadzających się do pytania – na ile możliwe jest odstępianie od zasad wynikających z uchwalonych przez własne organy tabel i na ile ewentualnie wynegocjowane ustępstwa mogą być podstawą do zarzutu nierów-

³ Por. zarządzenie Ministra Kultury i Sztuki z 2.02.1990 r. w sprawie odstąpienia od ustalania zasad i stawek wynagradzania oraz umów wzorcowych o prace literackie i pomocnicze prace literackie do filmu (M.P. z 1990 r. Nr 4, poz. 31); zarządzenie Ministra Kultury i Sztuki z 10.07.1990 r. w sprawie odstąpienia od ustalania umów wzorcowych oraz zasad i stawek wynagradzania za utwory wydawane w formie książkowej, utwory fotograficzne, muzyczne, plastyczne i sceniczne oraz dzieła lutnicze (M.P. z 1990 r. Nr 30, poz. 240); zarządzenie Ministra Kultury i Sztuki z 25.01.1991 r. w sprawie odstąpienia od ustalania zasad zawierania umów z autorami oraz stawek wynagrodzeń za utwory literackie i tłumaczenia zamawiane lub wykorzystane przez radio i telewizję (M.P. z 1991 r. Nr 4, poz. 20).

⁴ Tekst pierwotny Dz.U. z 1994 r. Nr 24, poz. 83 – dalej: u.p.a.p.p. Ustawa weszła w życie 24.05.1994 r.

⁵ Artykuł 106 u.p.a.p.p. utracił moc 19.07.2018 r.

nego traktowania innych użytkowników, którzy skutecznymi negocjacji w danym zakresie nie podjęli lub nie uzyskali identycznych rezultatów. Jednocześnie nie budziło wątpliwości i potwierdzała to praktyka sądowa, że zasadność wysokości wynagrodzenia była przedmiotem *a casu* oceny sądów w sporach pomiędzy organizacjami zbiorowego zarządzania i użytkownikami⁶. Te uwarunkowania spowodowały, że pierwotna wersja ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych z 1994 r. wprowadziła system zatwierdzania tabel i ustanowiła organ uprawniony do ich zatwier-

⁶ Por. postanowienie SA w Poznaniu z 16.10.2017 r., I ACa 176/17, niepubl. W postanowieniu tym Sąd Apelacyjny zawarł szereg fundamentalnych stwierdzeń dotyczących zatwierdzania tabel. W pierwszej kolejności potwierdził dotychczasową praktykę, że sprawy o zatwierdzenie tabel toczą się w postępowaniu nieprocesowym. Ponadto, potwierdzając ogólną zasadę, że na wnioskodawcy, czyli OZZ, spoczywa ciężar wykazania okoliczności i kryteriów wskazanych w art. 110 ust. 13⁵ u.p.a.p.p., wskazał jednocześnie, że dla uznania, czy zaproponowane stawki wynagrodzeń spełniają kryteria ustawowe, wymagane są wiadomości specjalne, uzasadniające powołanie dowodu z biegłego. W praktyce tym samym nastąpiła istotna rozbieżność pomiędzy stanowiskiem zajęтым przez sąd pierwszej instancji i sąd apelacyjny. Sąd pierwszej instancji uznał, że niedopuszczalne jest w omawianej sytuacji dopuszczenie dowodu z biegłego z urzędu. Sąd Apelacyjny nie podzielił tego stanowiska. Za orzecnictwem Sądu Najwyższego stwierdził, że dopuszczenie dowodu z urzędu należy do dyskrecjonalnej decyzji sądu zgodnie z art. 232 zdanie drugie k.p.c. Uprawnienie do dopuszczenia dowodu z urzędu może przekształcić się w obowiązek wówczas, gdy jest to konieczne dla wydania prawidłowego orzeczenia i opinia z dowodu biegłego nie może być zastąpiona żadnym innym dowodem. Sąd zwrócił jednocześnie uwagę, że działając w trybie nieprocesowym, sąd z urzędu odgrywa większą rolę niż w procesie. Chodzi nie tylko o sprzeczne interesy stron, ale o element interesu społecznego, co oznacza, że postępowanie procesowe nie jest wyłącznie sporem prywatnoprawnym, ale wymaga uwzględnienia interesu społecznego, jaki wiąże się z dostępem do utworu. Sąd powołał się na stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, wskazującego na konieczność uwzględnienia interesów twórców (ochrony przed zaniżaniem wynagrodzeń), jak i interesu społecznego (ochrony przed ograniczaniem szerokiego dostępu do informacji i kultury). Uwagi Sądu Apelacyjnego w Poznaniu związane są z dotychczasowym trybem zatwierdzania tabel i zróżnicowaną pozycją postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego i postępowania zatwierdzeniowego przed sądem, prowadzonego *ab ovo*. Mimo zmiany trybu zatwierdzania tabel na tryb w całości administracyjny uwagi sądu co do konieczności uwzględniania z urzędu interesu społecznego zachowują swoją aktualność i zresztą znajdują wyraz w art. 80 ust. 1 pkt 3 u.z.z.p.a., nakazującym Komisji Prawa Autorskiego uwzględnienie interesu społecznego.

dzania⁷. Pierwotnie obowiązujący system zatwierdzania tabel wynagrodzeń został zmieniony nowelą do prawa autorskiego z 2010 r.⁸ Powróciło wówczas fundamentalne pytanie, czy w obecnych realiach systemowych celowe jest zachowywanie systemu zatwierdzania tabel. Sformułowana została propozycja, aby z zatwierdzania tabel i w konsekwencji z istnienia Komisji Prawa Autorskiego zrezygnować i przyjąć rozwiązanie wolne od zbędnych formalności i kosztów związanych z funkcjonowaniem Komisji Prawa Autorskiego. Propozycja polegała na wprowadzeniu w miejsce zatwierdzania tabel wynagrodzeń ogólnej zasady, że w sprawach z zakresu zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi właściwy byłby sąd okręgowy (według propozycji powinien to być wskazany przez Ministra Sprawiedliwości sąd). Istota tej propozycji polegała na tym, aby wyodrębnić kilka wyspecjalizowanych składów sędziowskich w jednym lub kilku sądach okręgowych, które specjalizowałyby się w problematyce zbiorowego zarządzania. Chodziło w szczególności o to, aby doprowadzić do specjalizacji w niezwykle trudnych i wymagających specjalistycznej wiedzy w zakresie związanym z funkcjonowaniem zbiorowego zarządzania sprawach, co pozwoliłoby w krótkim czasie na ukształtowanie praktyki sądowej w zakresie wynagrodzeń autorskich na poszczególnych polach eksploatacji, co najważniejsze, wprowadzającej równowagę w systemie wynagrodzeń z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych pól eksploatacji. Rzecz w tym, że zbiorowe zarządzanie, stanowiąc obszar intensywnego, lawinowego korzystania z twórczości przez wyspecjalizowane w tym zakresie podmioty gospodarcze, stanowi skomplikowaną dziedzinę, w której kwestia wynagrodzeń jest związana z jednej strony z biznesowymi uwarunkowaniami korzystania z twórczości w poszczególnych dziedzinach, a z drugiej strony – ze złożoną strukturą wynikającą z obowiązków organizacji zbiorowego zarządzania. Trzeba bowiem pamiętać, że OZZ zobowiązane są do dokonywania podziału zainkasowanych wynagrodzeń pomiędzy uprawnionych do wynagrodzeń twórców, a wysokość zainkasowanych wynagrodzeń musi uwzględniać wiele czynników, od korzyści użytkownika poczynając, przez wycenę społecznej wartości wykorzystywanych utworów, na uwzględnieniu podziału pomiędzy uprawnionych twórców kończąc. Istotnym czynnikiem jest tu kwestia, w jakiej wysokości twórcy poszcze-

⁷ Por. J. Błeszyński, *Obowiązek i charakter zatwierdzenia przez Komisję Prawa Autorskiego tabel wynagrodzeń autorskich*, PUG 1998/3, s. 2–15.

⁸ Ustawa z 8.07.2010 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. poz. 1016), zmieniająca u.p.a.p.p. z dniem 21.10.2010 r. – dalej: nowela z 2010 r.

Publikacja dofinansowana
przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Paulina Staniszevska-Chudzik

Opracowanie redakcyjne i łamanie
Justluk

Projekt graficzny okładki
Grafos

Zdjęcie prof. Moniki Czajkowskiej-Dąbrowskiej
Ewa Rykowska

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8160-261-7

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

